

ІСТОРИОГРАФІЯ МЕДІЙ ДЛЯ ДІТЕЙ

Леся Кічура

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Генерала Чупринки, 49, 79044, Львів, Україна*

Охарактеризовано тематику публікацій на сторінках дитячого журналу “Світ дитини”. Зокрема йдеться про вміння автора писати історико-краєзнавчі публікації для дітей, які б сприяли їхньому розумінню та вихованню патріотичних почуттів.

Ключові слова: світ дитини, Микола Голубець, краєзнавство, етнографія, національне виховання, патріотизм.

Упродовж останніх років з’явилося чимало публікацій, які досліджують той чи інший аспект діяльності М. Голубця. Адже внесок цієї неординарної й талановитої постаті у розвиток української історії, культури та мистецтва в період між двома світовими війнами важко переоцінити.

Літературно-мистецьку спадщину і культурологічну діяльність цієї постаті із певних міркувань у радянські часи свідомо замовчували. У некролозі, надрукованому у “Львівських вістях” за 21 травня 1942 року, зазначено, що М. Голубець написав 84 книжки та понад 1500 статей.

Сьогодні все більше дослідників звертаються до дослідження його мистецької спадщини. Так, О. Катола дослідила співпрацю М. Голубця з часописом “Українське мистецтво” [2] та газетою “Неділя” [3], Л. Сніцарчук – з часописом “Час” [14], зв’язок М. Голубця загалом із тогочасною галицькою пресою описала З. Наконечна [13], а напрацювання у царині мистецтвознавства відобразив у декількох публікаціях Т. Стефанишин [15, 16, 17].

Проте наразі ніхто не досліджував тих статей, які з’явилися за підписом М. Г. (одного з криптонімів Миколи Голубця) на сторінках першого дитячого періодичного видання на західноукраїнських землях після Першої світової війни “Світ Дитини” за редакцією М. Таранька. До того ж Л. Кусий у праці “Михайло Таранько – редактор і видавець українських часописів та книжкових серій для дітей і молоді (1919–1939 рр.)” авторство цих публікацій помилково присує М. Галущанському [7].

Предметом нашої публікації є аналіз публікацій для дітей на сторінках видання “Світ дитини”, в яких автор пропагує знання минулого та виховання патріотичних почуттів у дітей.

Також намагатимемось з’ясувати, якими принципами керувався М. Голубець, готуючи публікації для маленьких українців; вивчити та проаналізувати історико-краєзнавчі праці автора, оцінити їхню вартість.

Краєзнавча тематика на сторінках української преси ХХ ст. була могутнім чинником національного виховання. Однак радянська ідеологія зробила чимало

“поправок”, вилучивши зі спадку української преси ті видання, які були для неї не вигідні, навіть, якщо вони становили об’ємні підрозділи української преси. Керівники радянської системи розуміли, що на “підставі етнографічних матеріалів, досить чітко проявляється власне український елемент, розкриваються його етнічні нашарування, а поряд визначається взаємодія національного та інтернаціонального” [1].

Глибоке зацікавлення історичною та краєзнавчою наукою в той час було притаманне і М. Голубцеві. Про його краєзнавчі дослідження західно-українських міст згадує Т. Стефанишин у своїй передмові до бібліографічно-го покажчика [8]; Я. Книш у публікації про Белз називає ім’я М. Голубця як одного з дослідників цього міста [4]; А. Козицький згадує про дослідження М. Голубця, надруковані в бібліотеці “Нового часу” [5].

Зазначимо, що М. Голубець розумів, що вивчення рідного краю є основою національної свідомості, патріотичного виховання молоді. Тому заповнення білих плям із минулого свого народу допоможе підняти історичну самосвідомість та розповсюдити знання серед широких верств.

Перше число часопису “Світ дитини” побачило світ 1 листопада 1919 р. – у річницю постанови ЗУНР. Наклад 1 номера становив 4000 примірників і був розісланий на всі адреси, які вдалося дізнатися завдяки редакційному колективу газети “Вперед”, єдиного дозволеного тоді щоденника у Львові та у Східній Галичині загалом.

Необхідність у виданні такого типу відчували насамперед українські вчителі. Адже за умови нестачі книжок, журнал міг стати необхідною шкільною лектурою.

Досліджуючи статті М. Голубця на сторінках “Світ дитини” зазначимо, що оголосити конкурс для написання текстів “Коротка історія України” редакторові М. Тараньку порадив Б. Заклинський під час приватного листування, даючи поради щодо концепції дитячого часопису.

Науково популярні та пізнавальні статті з історії України за авторством М. Голубця з’явилися уже в першому номері видання. Великий тематичний блок у масиві історичних матеріалів журналу склали популярні статті, написані у формі оповідань, опубліковані під рубрикою “Малий історик”. Ці невеликі статті сміливо можна назвати уроками українознавства для дітей. Починаючи із матеріалу за назвою “Де жиє наш народ і що то є його історія” [10], діти мали змогу ознайомитися з історією становлення перших українських поселень та виникненням перших князівств.

Зауважимо, що кожне оповідання супроводжували малюнки та ілюстрації: козака-бандуриста, нестора Літописця [10], слов’янських богів Дажбога, Стрибога, Перуна [9, 11],

У числі 10, подаючи розповідь про князя Володимира Великого, автор подає список перших українських князів. Власне ця публікація останньою має підпис – “Для маленьких читачів розповів М. Г.” [10, с. 114].

Усі наступні статті в рубриці “Малий історик” не містили підпису автора і мали досить відмінний стиль письма, ніж у М. Голубця. Тому можемо припустити, що їхнім автором була інша постать.

Через декілька номерів підпис М. Г. з’явився у статті “З життя ластівок” [12], проте ця публікація мала радше природничо-пізнавальний характер, а не історико-краєзнавчий.

Авторство декількох публікацій із циклу за назвою “Коротка історія України” ми надали М. Голубцеві, а не М. Галушанському, як згадано в дослідженні Л. Кусий, через декілька обставин:

- по-перше, через мовно-стилістичні особливості письма, які схожі з тими, що підписані Миколою Голубцем;
- по-друге, тому, що М. Галушанський не адаптував статей для дітей;
- по-третє, серед публікацій із циклу “Коротка історія України” поміщена ще одна за назвою “З життя ластівок”. Вона розпочинається словами “В часі побуту УСС на Херсонщині”. А з біографічних даних відомо, що саме М. Голубця в складі “Пресової квартири” відряджали для безпосередньої громадської, наукової та культурної праці. Відтак ця коротка розповідь є цілком реальним спогадом із буднів того часу, яке М. Голубець помістив між свої тексти з історії України для маленьких читачів.

Можна підсумувати, що навіть та невелика кількість статей на історичні теми, написані М. Голубцем для дітей в часописі М. Таранька були послідовними та доступними для розуміння маленьких читачів. Вони доповнювали знання дітей та слугували ілюстративно-допоміжним матеріалом для учителів.

Цікаві оповідки з минулого України сприяли вихованню національно свідомого та патріотично налаштованого молодого покоління, для М. Голубця це завжди було стимулом до праці на ниві української журналістики навіть для маленьких читачів.

Поділяючи та підтримуючи засадничий пункт програми “Світу дитини” – національного виховання молодого покоління, яке має стати гарантом подальшого розвитку нації та активним учасником національно-визвольних змагань – публіцист також долучився своєю працею до виховання молодого покоління в потрібному руслі.

Список використаної літератури

1. *Жупанський Я.* Про об’єкт і предмет вивчення національного краєзнавства / Я. Жупанський, В. Круль // Краєзнавство. – 1994. – № 1–2. – С. 3–6.
2. *Катола О.* Микола Голубець – редактор і видавець часопису “Українське мистецтво” / Ольга Катола // Збірник праць науково-дослідного центру періодики. – Львів. – 2005. – Вип. 13. – С. 600–607.
3. *Катола О.* Тематичні аспекти публікацій Миколи Голубця на сторінках часопису “Неділя” (1928–1939) / Ольга Катола // Збірник праць Науково-дослідного центру періодики. – Львів, 2006. – Вип. 14. – С. 515.
4. *Книш Я.* Белзьке воєводство першої половини XVII ст. в історіографії / Я. Книш // Історичне краєзнавство і національне виховання : матеріали науково-практичної конференції. Львів, 27 травня 1994 р. – С. 30.
5. *Козицький А.* Краєзнавчо-туристичне товариство “Плаї” / А. Козицький // Історичне краєзнавство і національне виховання : матеріали науково-практичної конференції, 27 травня 1994 р., Львів. – С. 34.
6. *Купчинський О.* Актуальні проблеми сучасного краєзнавства: етнографія, фольклор, топоніміка / О. Купчинський // Історичне краєзнавство і національне виховання : матеріали науково-практичної конференції, 27 травня 1994 р., Львів. – С. 45.
7. *Кусий Л. М.* Михайло Таранько – редактор і видавець українських часописів та книжкових серій для дітей і молоді (1919–1939 рр.) [Текст] : дис. ... канд. наук із соц. комунікацій : 27.00.05 / Кусий

- Леся Михайлівна ; Львів. нац. наук. б-ка України ім. В. Стефаника. – Л., 2009. – 271 с.
8. Микола Голубець : бібліогр. покажч. / [уклад.: С. П. Костюк, Т. Стефанишин ; передм. Т. Стефанишина]. – Львів, 2005. – 150 с. : іл.
 9. *Голубець М.* Володимир Великий / М. Г. Голубець // Світ дитини. – 1920. – Ч. 10. – С. 114–117.
 10. *Голубець М.* Де жиє наш нарід і що то є його історія / М. Г. Голубець // Світ дитини. – 1919. – Ч. 1. – С. 2–4.
 11. [*Голубець М.*]. Де жиє наш нарід і що то є його історія. Продовження. / М. Г. Голубець // Світ дитини. – 1919. – Ч. 4. – С. 2–4.
 12. *Голубець М.* З життя ластівок / М. Г. Голубець // Світ дитини. – 1925. – Ч. 6. – С. 186–188.
 13. *Наконечна З.* Микола Голубець про українську пресу (за матеріалами галицьких періодичних видань) / Зоряна Наконечна // Українська періодика: історія і сучасність : доп. та повідомл. дев'ятої Всеукр. на-ук.-практ. конф., 28–29 жовт. 2005, Львів. – Львів, 2005. – С. 607–611.
 14. *Сніцарчук Л.* “Крок вперед!” Або темпоральна референтність часопису “Час” (1931–1932) / Лідія Сніцарчук // Збірник праць науково-дослідного центру періодики. – Львів. – 2002. – Вип. 10. – С. 174–180.
 15. *Стефанишин Т.* Микола Голубець – визначний представник львівської школи мистецтвознавства / Тарас Стефанишин // Мистецтвознавство '99 : наук. зб. – Львів, 1999. – С. 177–188.
 16. *Стефанишин Т.* Микола Голубець у мистецькому житті Львова 1920-х років / Тарас Стефанишин // Українська культура: Минуле, сучасне, шляхи розвитку : зб. наук пр. : Наук. записки Рівненського держ. гуманітарного ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2001. – Вип. 6. – С. 141–146.
 17. *Стефанишин Т.* Сакральне мистецтво Галичини у студіях Миколи Голубця (До 115-ліття від дня народження) / Тарас Стефанишин // Збірник наукових праць Співки критиків та істориків мистецтва. – Львів, 2006. – С. 176–188.

Стаття надійшла до редколегії 12.09.12

Прийнята до друку 08.10.12

HISTORIOGRAPHY MEDIA FOR CHILDREN

Lesya Kichura

*Ivan Franko National University of Lviv, Ukraine,
Generala Chupryny Str., 49, 79044, Lviv, Ukraine*

This article deals with the analyses of M. Holubets' description of our edge in the historical-regional ethnography articles and essays for magazine “The world of child”. The author can write about historical ethnography publications for children which help them to analyze the patriotic feelings in upbringing.

Key words: The world of child, M. Holubets, regional ethnography, ethnography, national education, patriotism.

ИСТОРИОГРАФИЯ МЕДИА ДЛЯ ДЕТЕЙ

Леся Кичура

*Львовский национальный университет имени Ивана Франко,
ул. Генерала Чупрынки, 49, 79044, Львов, Украина*

В статье охарактеризованы особенности освещения Н. Голубцом истории нашего края в статьях и очерках для детей в журнале “Мир ребенка”. В частности говорится об умении автора писать историко-краеведческие публикации для детей, которые способствуют их развитию и воспитанию патриотических чувств.

Ключевые слова: мир ребёнка, М. Голубец, краеведение, этнография, национальное воспитание, патриотизм.